

Hrvatje ustrelili srbskega voditelja

Finski letalci napadli z bombami ruske vojaške koncentracije v sektorju Summu. Vsi naskoki na finsko trdnjavo črto odbiti. Rusi utrpeli velike izgube v bitkah s Finci pri Kiteli, Lieksi in Kuhmu. Sovjetski letalski navali na finska mesta se nadaljujejo

ZAGREB, HRVATSKA, 7. febr. — Ivan Berkic, srbski voditelj mladojugoslovanske stranke, je bil sinoči usreljen na pragu svoje hiše v Zagrebu. Umora so osumljeni frankovi, hrvaška teroristična grupa, ki je odgovorna za dolgo vrsto političnih umorov v zadnjih mesecih. Zaradi tega terorizma je vlada odgodila volitve na Hrvaškem.

WASHINGTON, D. C., 7. febr. — Senatni odsek za zunanje zadeve je danes odobril posojilo Finci. Obenem je bilo odobreno tudi posojilo za Kitajce.

PARIZ, 7. febr. — Poljski socialistični voditelj iz bivšega poljskega dela Ukrajine, ki je prisel v Pariz, pripoveduje, da soveti izvršujejo silovite in barbarse persekucije nad socialisti v okupirani Ukrajini.

HELSINKI, 7. febr. — Najnovejši sovjetski naval z velikim številom tankov na finske pozicije severno in južno od Ladoškega jezera je bil ponovno odbit.

Helsinki, Finska, 7. febr. — Finski letalci so večer bombardirali koncentracije ruske in fanteje v sektorju Summu, dvajset milj južno od Viborga, docim so finske čete istočasno odbile vse naskoke ruskega vojaštva na Mannerheimovo trdnjavsko črto. Letalski napadi na ruske vojaške koncentracije so se pričeli ponoči.

Kurirji so povedali, da so ognji pri taboriščih sovjetskih čet veliko pripomogli k uspehu finskega bombardiranja vojaških koncentracij. Zaradi hudega mraza so morali Rusi za netiti ognje, pri katerih so se grehli in ti so postali imenitna tarča bomb, katere so metali finski letalci.

Finski vojaški častnik, ki se je nahajal na fronti ob trdnjavski črti, je dejal, da je bila enajst milj dolga črta med Muolajarvi in Hatjanlahto pozorišče najhujšega ruskega topniškega bombardiranja. "Krogle, ki so jih sipali ruski topovi, so naredile globoke luknje," je dejal. Na vprašanje, kdaj bodo po njegovem mnenju ruski napadi ustavljeni, je odgovoril, da takrat, ko bodo Rusi spoznali, da nimajo dovolj tankov in moč, da bi prebili finsko bojno črto. Bombardiranje finskih pozicij se je pričelo pred šestimi dnevi. Tristo topov bruha krogle in šrapnel na te pozicije.

Severno od Ladoškega jezera, na levi strani Mannerheimove črte, se nahaja v pasti ruska vojaška divizija. Poročila, da so Finci uničili to divizijo, so v Helsinku zamikali. "Naše čete so odbile vse napade sovražnika na Pitkarantske otoke in obrežje," se glasi finski komuniké. "Severno od sektorja Kitela in pri Lieksi utrpeli velike izgube. Več sto vojakov je bilo ubitih in ranjenih. Manjše sralle so se vršile v sektorju Salki severno od arktičnega kroga."

Moskva, 7. febr. — Tass, uradna sovjetska časopisna agencija, poroča, da je predsedništvo vrhovnega sovjetskega sveta odlikovalo 248 častnikov in vojakov, "ki so demonstrirali svoje junštvo v bitkah na finskih frontah in s tem dali dober zgled četam, ki se borijo proti finskih belogardistom."

skem se prvič v zgodovini vodi totalitarna značajna vojna proti civilnim prebivalcem naroda, ki se bori za ohranitev svoje neodvisnosti in svobode. V Španiji so Francóvi, Hitlerjevi in Mussolinijevi letalci bombardirali španska mesta z večjo intenzivnostjo kot njihovi ruski posnemalci in bombe so zahtevale tudi več žrtev. Naciji so tudi na Poljskem z napadi na mesta povzročali strahote, toda na Finskem se godi nekaj, kar prekaša vse grozote letalskega bojevanja.

Sovjetski letalci metodno napadajo finska mesta iz zraka, da ubijejo moralo prebivalstva. Uničiti hočejo predvsem voljo za odpor med finskiim ljudstvom. Noben drugi narod še ni bil dolejš izpostavljen takemu trpljenju kot finski. Španija je bila prvi laboratorij masnega pobiranja civilnih prebivalcev. Na stotine oseb je bilo ubitih v letalskih napadih na španska mesta.

Bombe, ki jih mečejo sovjetski letalci na finska mesta v vseh krajih, še niso povzročile takega razdejanja kot so ga bombe Francóvih, Hitlerjevih in Mussolinijevih letalcev v španskih mestih. Gotovo je, da se Finska ne bo mogla dolgo upirati ogromni ruski letalski sili, če ne bo dobila bojnih letal iz tujemstva. Možnost je, da bodo Finci končno poraženi za bojnimi črtami, ne da bi bile te črte zdrobljene. Finski civilisti se ne pritožujejo, čeprav so kraji, v katerih živijo, tarča neprestanih napadov iz zraka. To je nekaj, na kar so lahko ponosni. Svet bi moral razumeti junaški odpor Fincev proti ogromni premoči in jim priskočiti na pomoč.

Kongresnik Dies dobil zadoščenje

Falsifikacija pism dokazana

Washington, D. C., 7. febr. — Falsificirani dokumenti, ki so tvorili podlago komunistične zarote proti Martinu Diesu, načelniku kongresnega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti, so bili vrženi iz kongresnega zapisnika. Dokumenti so bili za nešeni v zapisnik na predlog kongresnika Franka E. Hooka, demokrata iz Michigana. On je trdil, da so ti dokaz zveze med Diesom in Williamom D. Pelleyjem, voditeljem srebrnosrajčnikov, protizidovske in fašistične organizacije.

Pelley, ki so ga agentje justičnega departamenta iskali več mesecev, je včeraj osebno nastopil pred člani Dimesovega odseka. Povedal je, da ni avtor pism, ki nosijo njegov podpis. Pisma z njegovim podpisom je ponaredil David Mayne, ki je to dejstvo že priznal. To je storil, da dobi denar in morda tudi vladno službo, katere mu je bila objubljena.

Kongresnik Hook, ki je rabil falsificirana pisma, da podpre svoje obdolžitve proti Diesu, da ne nastopa tako odločno proti fašistom in antižidovskim grupam kakor proti komunistom, je bil potr. ko so bili predloženi dokazi o falsifikaciji. Izjavil je, da ni slutil, da so pisma ponarejena, ko je predlagal, da se jih zaneše v kongresni zapisnik. To, da se je dal prevarati, obžaluje.

Japonci naznanili novo zmago

Agitacija za preklic pogodbe devetorice

Sanghaj, 7. febr. — Predstavniki japonske oborožene sile je sinoči naznanil, da je japonska armada udrla v provinco Nigsi-jo v skrajno severnem delu Kitajske in to prvič od izbruha sovražnosti. Dalje je naznanil, da so Japonci zmagali v bitki s Kitajci v provinci Sujuan. Okrog 10,000 Kitajcev je padlo v tej bitki.

Druga bitka se je vršila v okolici Winšuma, provinca Kwangsi, kjer je bila koncentrirana kitajska armada 50,000 mož. Osem tisoč Kitajcev je padlo v tej bitki, čez tisoč pa so jih Japonci ujeli.

Tokio, 7. febr. — Ičiro Kijose, vodja nacionalistov v parlamentu, je v svojem govoru zahteval preklic pogodbe devetorice, ki je bila sklenjena l. 1922 in katera določa politiko "odprtih vrat" na Kitajskem. Med državami, ki so podpisale to pogodbo, je tudi Amerika.

Kijose je poudarjal, da ni nobene upanja glede izboljšanja trgovinskih odnosov med Japonci in Ameriko, obenem pa je kritiziral vlado, ki je naznanila, da bo odprla reko Jangtse plovi tujih ladij.

Pariz, 7. febr. — Francoska vlada je poslala novo noto Japonci, v kateri protestira proti japonskim letalskim napadom na železnico v južnozpadnem delu Kitajske, ki jo kontrolirajo francoski interesi. Po tej železnici dobivajo Kitajci bojni material iz francoske Indokine.

Indija mora dobiti samovlado

Gandhi konferiral s podkraljem

New Delhi, Indija, 7. febr. — Mohandas K. Gandhi, vodja indijskih nacionalistov, je včeraj izjavil, "da ni nobene izgleda za sklenitev mirne in častne poravnave spora z Veliko Britanijo, če ne bo slednja sprejela zahtev glede samovlade Indije."

To izjavo je Gandhi podal po konferenci z lordom Linlithgowom, podkraljem Indije. "Velik prepad še zija med Indijo in Veliko Britanijo glede vprašanja neodvisnosti," je rekel Gandhi, ki je tudi priznal, da je bila konferenca s podkraljem neuspešna. Linlithgow je včeraj konferiral tudi z Alijem Jinnahom, voditeljem muslimanov. Slednji je zahteval garancije glede zaščite muslimanske manjšine, če bo Anglija delila neodvisnost Indiji.

Medtem je 40 trgovskih zvez v Bombaju, borza in vsa tržišča v tem mestu ustavilo operacije v znak protesta proti zalozitvi dodatnega davka na profite. Zadevni zakon je bil pred nekaj tedni sprejet v zbornici.

Kanada odprla vojni urad v Chicagu

Chicago, 7. febr. — Kanada je odprla tuji urad pod vodstvom W. J. Riddiforda, ki je bil prej načelnik kanadskega trgovskega urada v Panami. On je dejal, da je glavna njegova naloga uspešitev izvoza kanadskega blaga v Združene države, da Kanada poveča svoj kredit, da bo lahko tu kupovala bojna letala in strelivo.

ADF ožigosala kampanjo proti unijam

Reakcionarna akcija justičnega departamenta

Miami, Fla., 7. febr. — Člani eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije so ponovno udarili po "new deal" in obdolžili Rooseveltovo administracijo, da namenoma vodi premiljeno kampanjo, da pride organizirano delavstvo pod njeno kontrolo. V deklaraciji glede akcije, ki jo je podvel pomočnik federalni justični tajnik Thurman Arnold proti unijam v zvezi s obtožbo, da so kršile protitrustrni zakon, člani sveta pravijo, "da se bodo z vso silo upirali reakcionarnim naporom justičnega departamenta." Grupa voditeljev ADF je prej izdala poročilo, nanašajoče se na sedemletno delovanje "new deal" in se izrekla za enotni nastop in akcijo, ki naj bi rešila deželo pred bankrotom.

Kampanja, ki jo vodi Arnold kot načelnik protitrustrnega oddelka justičnega departamenta, je že rezultirala v obtožbi 35 unij ADF in velikega števila uradnikov in članov. Eksekutivni svet pravi, da je akcija v nasprotju s provizijami Claytonovega zakona, ki govore, da uniije ne morejo biti obtožene kršenja protitrustrnega zakona.

Svet poudarja, da je značilno to, ker so bile obtožene le unije ADF, najprej stavbne unije, v času, ko je Lewisova organizacija CIO invadirala polje stavbnih unij, da potegne delavce v svoj krog. Značilno je dalje naznanilo, da bo Arnold nastopil pred vrhovnim sodiščem in branil nogačarsko unijo CIO, ki je obtožena kršenja protitrustrnega zakona v zvezi s sedečo stavko v tovarni Apex Hosiery Co. v Philadelphiji.

Načelnik holandske armade odstopil

Opozicija proti cenzuri tiska

Haag, Holandska, 7. febr. — General I. H. Reynders, vrhovni poveljnik holandske oborožene sile na kopnem in morju, je včeraj resigniral zaradi spora s člani vlade glede militaristične politike. To pozicijo je imel pet mesecev.

Za naslednika je bil izbran general H. G. Winkelman, poveljnik letalske obrambe v pokrajini Utrecht-Soesterberger. On je star 64 let. Reyndersova resignacija je sledila oni generala Van Der Bergena, načelnika belgijskega armadnega štaba. Slednji je bil na lastno željo razrešen dolžnosti. Reynders je naletel na opozicijo, ker je skušal podvreči civilno oblast militaristični. Njegova resignacija je dokaz, da vlada noče zavreči demokratičnih načel. Izjema bi bila le, če bi deželi pretlala nevarnost napada.

General Reynders je namerala potisniti vso deželo v obsedno stanje in postriti cenzuro tiska, kar je izzvalo odpor. Člani vlade so mu očitali, da so stroški mobilizacije pod njegovim vodstvom previsoki. Ti so znašali okrog \$900,000 na dan.

Naciji aretirali holandske vojake

Haag, Holandska, 7. febr. — Trinajst holandskih vojakov je bilo aretiranih, ki so nevedoma prekoračili mejo in stopili na nemško ozemlje. Vojaki so bili odvedeni v nemško vojaško taborišče, kjer so jih zasiljali. Holandska bo apelirala na nemške oblasti, naj vojske izpuste. Vojaki so prekoračili mejo v bližini Roermonda.

FRANCOSKO-ANGLIŠKA POMOČ FINSKI REPUBLIKI

Zbiranje prostovoljcev v Angliji

NEMCIJA ODKLONI LA POSREDOVANJE

Pariz, 7. febr. — Kampanja za vsestransko pomoč finski republiki, tudi vojaško, s strani Francije in Anglije je v razmahu. To je bilo naznanjeno po objavi poročila, da so bila v Italiji izdelana bojna letala poslana Finci preko Francije. Ta so bila zadržana nekaj tednov v Nemčiji.

Stranka socialnih radikalcev je pozvala vlado, naj da Finci vso mogočo pomoč, da bo zmagala v vojni z Rusijo. Resolucija stranke premierja Daladierja naglašala, "da bo francoski poraz sovjetske agresije proti Finski škodoval našim sovražnikom na prestižu in militariistični sili. Ako bo Finski dana pomoč, da ohrani svojo neodvisnost, je potrebna takojšnja akcija."

Francija in Velika Britanija imata armado, ki lahko pomaga Fincem. V Franciji se veščajo poljski vojaki, ki so pobegnili tja po stritju poljske republike. Več sto poljskih letalcev se je že prijavilo za prostovoljno službo na strani Fincev.

London, 7. jan. — Finsko poslanstvo nadzira delo organizacije, ki zbira prostovoljce, ki so pripravljene odpotovati na Finsko, da se bodo tam borili proti Stalinovim četam. Tako se glasi izjava, ki jo je včeraj podal v parlamentu Victor Warrender, finančni tajnik angleškega vojnega ministrstva.

Berlin, 7. febr. — Poročilo iz zanesljivega vira se glasi, da Nemčija ne vidi nobene podlage za posredovanje v finko-ruskem konfliktu. Poročilo je bilo objavljeno kmalu potem, ko sta nemška poslanika v Moskvi in Helsinku dospela v Berlin. Pozvana sta bila domov, da poročata Hitlerju in članom njegove vlade o situaciji.

Isti viri pravijo, da tudi izjava, katero je podal Kjuasti Kallo, predsednik finske republike, da je pripravljen skleniti časten mir, ni ustvarila podlage za akcijo s strani Nemčije. Poslanika, ki sta konferirala s člani nemške vlade, sta Friedrich Werner von Schulenberg in Wipert von Blucher.

Browder poražen pri volitvah

Dobil je samo 3080 glasov

New York, 7. febr. — Earl Browder, tajnik in vodja ameriške komunistične stranke, ki je bil nedavno na obravnavi pred federalnim sodiščem, spoznan za krivega na obtožbo, da je potoval s ponarejenimi potnimi listi v tujini in pod drugimi imeni, je bil poražen kot kandidat za kongresnika v štirinajstem kongresnem distriktu. Dobil je samo 3080 glasov.

Zmagal je M. Michael Edelstein, demokrat, ki je v volilni kampanji obljuboval, da bo podpiral Rooseveltov "new deal". Dobil je 12,962 glasov. Louis Lefkowitz, republikanec, je dobil 6665 glasov. Volitve so bile odrejane za sedež v nižji kongresni zbornici, ki je bil izprazen s smrtjo Williama Sirovicha, ki je zastopal štirinajsti newyorški distrikt v kongresu.

Domače vesti

Iz North Chicaga

North Chicago-Waukegan, Ill. — Po večletni bolezni srčni hibi je 5. t. m. umrl Frank Suštaršič, star 64 let in doma iz St. Jerneja na Dolenskem. Bil je član društva 14 SNPJ od leta 1907 in tu zapuščal ženo, šest sinov in dve hčeri; ki so vsi člani naše jednote. — Ana Pezdur, članica društva 14 SNPJ, se nahaja v bolnišnici Victoria Memorial, kjer že teden dni čaka na operacijo. Ker se je zadnje dni pojavila influenza, so vse bolnišnišce zaprte obiskovalcem.

Nov grob v La Salle

La Salle, Ill. — Dne 2. febr. je tukaj umrla Jera Piletič, stara 64 let, in dolgo let članica društva 98 SNPJ in društva 3 JSKJ. Njeno deklško ime je bilo Simončič in doma je bila iz Šel pri St. Jerneju na Dolenskem. V Ameriki je bila 35 let in bohotela je dve leti. Tu zapuščala moža, štiri sinove in dve hčeri, ki so vsi člani SNPJ, v starem kraju pa brata.

Novice iz Pennsylvanije

Forest City, Pa. — Tu je umrla Mary Mlilve, doma iz Vrhnlke in članica društva 372 SNPJ. Tu zapuščala moža, štiri sinove, tri hčere in brata Antona Drašlerja. — V Windberju, Pa., je 27. jan. umrl Matt Lavrnja, star 58 let, član društva 421 SNPJ, ki zapuščal ženo in dve hčeri.

Vesti iz Puebla

Pueblo, Colo. — Pred dnevi je tu umrl Joe Fabjan, doma iz Suhe Krajine. — V zakonski jamrem sta stopila Rajko Kira, član društva 577 SNPJ in Betty Perse. Obilo sreča! Ne posabi, Rakko, pripeljal svoje družice pod okrilje SNPJ.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Anton Klančar, tajnik društva Kristusa Kralja, je bil 2. t. m. povožen od avtomobila in težko poškodovan. Nahaja se v bolnišnici. — Ana Bernardič je te dni dobila težke opekline, ko je doma v kuhinji padla preko plinske peč.

Smrtna kosa v New Yorku

Brooklyn, N. Y. — Dne 3. t. m. je umrla Mary Simončič, stara 41 let in doma iz Leskovca pri Krškem. Tu zapuščala moža, sina, brata in sestro.

Nov grob na zapadu

Rock Springs, Wyo. — Pred nekaj dnevi je tu umrl Rudolf Stravs, doma iz Volé pri Poljanah in sin slavnega zdravnika iz Cirkena. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuščal ženo in dve hčeri. Bil je član društva 10 SNPJ.

Zalostna vest iz starega kraja

La Salle, Ill. — Mary Furar (Bele), doma iz Strani pri St. Jerneju na Dolenskem in članica SNPJ, je prejela žalostno vest, da je v Dobravcih pri St. Jerneju umrla njena teta Jozefa Cvelbar, roj. Gorenc, v starosti 80 let. V Clevelandu, O., zapuščala sina Ignaca, nekje v Pennsylvaniji drugega sina Alojzija, v Bessemerju, Pa., brata Antona Gorenc, v stari domovini pa dva sinova, sedem hčera in dve sestri.

Organizatorična kampanja ADF

Miami, Fla., 7. febr. — Signal za eno najbolj intenzivnih organizatoričnih kampanj v zgodovini Ameriške delavske federacije je včeraj dal William Green, predsednik te organizacije. Izjavil je, da upa, da bo kampanja prinesla federaciji pol milijona novih članov. Poročilo, predloženo delegatom na zadnji konvenciji v oktobru, se je glasilo, da je imela ADF takrat 4.250,000 dobrostojećih članov. Green je

BALKANSKI PAKT JE PROVOKACIJA, PRAVI OGRSKA

Bolgarija zavzela slično stališče

JUGOSLOVANSKI MINISTER V SOFIJI

Budimpešta, Ogrska, 7. febr. — Ogrska smatra naznanilo, da bodo države Balkanske antante (Jugoslavija, Rumunija, Grčija in Turčija) skupno čvale svoje teritorije, za provokacijo, se glasi poročilo iz vladnih virov. Naznanilo je klobfata Ogrski, ki vztraja pri zahtevi, da mora dobiti nazaj Transilvanijo, katero je pograbila Rumunija po svetovni vojni. Ogrska smatra to pokrajino še vedno za svojo posest. Bolgarija, ki zahteva vrnitev Dobruže od Rumunije, je zavzela slično stališče.

Uradni krogi naglašajo, da je Rumunija zmagala le na papirju na konferenci predstavnikov držav Balkanske antante, ki so je vršila zadnji teden v Belgradu. To potrjuje dejstvo, da ostale članice antante niso hotelo garantirati varnosti rumunskega spornega ozemlja. Ogrska vlada je zdaj pozvala v antanti včlanjene države, naj pojasnijo, kaj pomeni fraza "skupno čvanje narodnih teritorijev."

Uvodnik, ki ga je objavil list Pester Lloyd, napoli uradno glasilo ogrske vlade, vključuje oster napad na dogovor, ki so ga sklenili predstavniki Balkanske antante na svoji konferenci. List hoče vedeti, ali Rumunija smatra Transilvanijo, kjer živi ogrska manjšina 2,000,000 ljudi, za svoje narodno ozemlje. Ogrski krogi so uverjeni, da je Rumunija dobila zagotovilo od Nemčije, da ji bo pomagala vzdržati status quo, če bo Rumunija v večjem obsegu zalagala Nemčijo z oljem, pšenico in drugimi potrebščinami.

Belgrad, 7. febr. — Premier Dragiša Cvetković je naznanil, da bo trgovinski minister Ivan Andra odpotoval v Sofijo z namenom, da sklene pogodbo z Bolgarijo glede povečanja trgovine med državama. To je prvi korak v zvezi z načrti držav Balkanske antante, katerih cilj je ustvaritev gospodarske nevarnosti v južnovzhodni Evropi.

Ford sprejel odlok delavskega odbora

Opozicija proti organiziranju delavcev

Boston, Mass., 7. febr. — Ford Motor Co. je naznanila, da se bo pokorila odloku federalnega delavskega odbora, ki je bil nedavno izdan in kateri prepoveduje vmešavanje kompanije v kampanjo glede organiziranja delavcev. Ta se tiče delavcev, ki so uposleni v tovarni te družbe v Somervilleu.

Kompanija je po svojem reprezentantu naznanila, da dvomi, da je odlok delavskega odbora legalen. Argument je, da krši svobodo govora. Družba je po naročilu magnata Forda razpečevala med delavce letake s trditvijo, da je za delavce bolje, če se ne pridružijo uniji. Delavski odbor je to smatral za oviranje organiziranja delavcev v uniji.

naznanil, da bo federacija vodila organizatorično kampanjo med tekstilnimi delavci, kornarji, pisarniški delavci in učitelji.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT GLASNIK IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE POSOPORNE JEDNOTE Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Glasovni iz nasebini

O smrti člana Brooklyn, N. Y. — Bilo je že poročano v Prosveti, da je umrl br. Emil Domini, poročati pa hočem vsaceo, kako je živel in kako je bil pokopan. Bil je star 57 let. Rodil se je v Gorici. V Ameriko je prišel nekako pred 28 leti. Tukaj zapušta ženo, dva sinova in eno hčer, v starem kraju pa tri sestre in enega brata.

Dasi Emil ni zahajal v cerkev ali spovednico, vsaj gotov sem, da ne zadnjih 15-20 let, je bil kljub temu pokopan z vsemi cerkvenimi obredi. Ne vem, kako je prišlo do tega. Dobro pa vem, da je umrl v bolnišnici sv. Katarine in sodim, da so ga morale najbrže "sestre" nadlegovati zadnje minuto. Nisem nič proti temu, ako gre človek v cerkev vsak dan in v spovednico vsak teden, toda vsakdo naj dela po svojem prepričanju. Sem pa proti temu, ako se človek večkrat izrazi v svojem življenju, da hoče biti civilno pokopan, toda končno je pa cerkveni pokopani. In ravno tukaj je tak slučaj. Da me ne bodo čitatelji napačno razumeli: Kdor hoče biti civilno pokopan, izpolnite mu to željo, kdor pa hoče biti pokopan z vsemi cerkvenimi obredi, mu izpolnite tudi to prošnjo.

Kaj pa je naš Emil delal v svojem življenju za SNPJ? Z eno besedo povedano: veliki. Bil je član nad 20 let. Pri društvu 140 je bil tajnik na deset let in potem, ko je pristopil k društvu All Americans 580, je bil skoraj v vseh uradih. Veliko je delal za veselice in piknike. Nikdar se ni branil dela. Vaako delo je z veseljem sprejel in ga tudi točno izvršil. Članice in člani smo ga radi imeli in ga bomo zelo pogrešali, zato so se tudi v lepem številu udeležili njegovega zadnjega spreveda. Emilia se bomo pogosto spominjali. Bil je veselice narave, nam kratak čas delal in se rad zavrtel, ko je zaslišal godbo. Ostal nam bo v častnem spomnu. Mrs. Domini, sinovna in hčeri naše veliko sožalje!

Ne morem, da ne bi omenil dogodaka na pokopališču. Dasi nisem bil tam, sem izvedel, ko je naša dobra članica brala poslovilne besede SNPJ, se je neka gospa vse čas smejala tem besedam. O priliki bom skušal do kazati, kaj pomenijo te besede. Frank Kramarsich, 580.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Dasi zmiraj sedim pri zakurjeni peči, vendar dobim dosti novice, s katerimi se kratkočasim, tu pa tam še kaj napišem mojim prijateljem in prijateljicam, ki radi berejo moje dopise. Ker je še vedno mrz in burja piha, bom napisal pa nekaj domačih novic. Kakor slišim, so nekatere tovarne omejile obrat na tri ali štiri dni v tednu, kljub temu se pripete razne nesreče. Dne 24. jan. je tovorni vlak razbil in zmečkal popolnoma nov avto, ki je stal \$900 in prevozil šele 50 milj. Avto je popolnoma nerabeo, njegov lastnik pa se bori s smrtjo. Ima pobito glavo in polomljene noge. Kake narodnosti je in kako se piše, mi ni znano. Druža nesreča se je pripetila predsedniku našega društva, toda ni huda. Ko je šel na nočni šnit, je pustil svoj lonč v čakalnišnici, prišla pa je velika tovarniška podgana in mu ga snedla. Če bi bil jaz na njegovem mestu, bi tožil tovarnarja za odškodnino. Jože ima veliko družino "knjiženo" pri našem društvu. Če ne bodo podgan polovili, mu bo morala mama napraviti dva lonča. Čital sem dopis gospe Ursule Sternman iz Libraryja, v katerem se zahvaljuje za obiske v bolnišnici in na domu in poziva tamonjne rajake, naj se pridružijo njih pevskeemu društvu in se redno udeležujejo vaj. Naselbina brez pevskega društva je res bolj mrtva. Tako je z naselbinama Harwick in Cheswick, kjer je pevski zbor zaspal, upam pa, da ga bodo še zbudili k življenju, ko si postavijo svoj nov dom. Moja želja je, da bi si dom čim prej zgradili. Ko bodo udarili na veliki zvon in nas povabili na otvoritev, se bomo odzvali od vseh strani. Rad bi doživel še otvorenje našega doma. Tudi naša Frances Novak se bo

stala denarna kriza — vsaj tako so rekli. Delal sem v žičarni. Ker pa je ravno takrat neki boss iz Penne nabiral delavce, da gredo v šumo na Davis, W. Va., ki je luke štiri milje od slovenske naselbine v Thomasu, sem jo zopet pobral nazaj v šumo. Bilo nas je okrog 35 in bili smo prvi Slovenci, ki smo tam ostali. Bili so sicer že prej tam, toda so jih pregnali "Fajfice", kakor smo rekli domačinom, oni nam pa "hunkies". Tam nisem dolgo ostal.

Proti spomladu sem se podal proti zapadu. Obiskal sem Colorado, nazaj gredel pa sem se ustavil štiri dni v — Flemingu, Kans. Ne vem, če ta naselbina še obstoji, ker ni slišati več o njej. Še istega leta v jeseni sem se zopet znašel v metropoli, kjer pa nisem dolgo ostal in sem šel zopet nazaj v šumo. Hodil ali vozil sem se kot deseti brat. Leta 1909 sem se zopet vrnil v Cleveland in se nastanil v Newburghu. Tam so imeli že precej družtev, vsa pod cerkveno kontrolo. Bilo je tudi uniformirano društvo sv. Lovrenca, spadajoče h KSKJ.

K temu društvu sem tudi jaz pristopil, si nabavil lepo uniformo "šičnoro", britko sabljo in kar spada pravemu vojaku, dasi nas je bila polovica, ki nismo prej še orožja poznali. Poleti smo paradirali skoraj vsako nedeljo na razne priredeb in piknike. Naš kapitan je bil dober človek in nas ni tako mrevral kakor mi je nekoč pripovedoval Andrej Vidrih, gl. podpredsednik jednote. Kot je rekel, je bil tudi on kapitan nekega uniformiranega društva nekje v O-hio. Tudi tam so menda imeli vojaške vaje. "Neke leto nedeljo jih kapitan Vidrih zapelje vse zlikane v neko močvirje, kjer jim ukaže: "nider, auf!" itd. Ko se je njegova kompanija vračala v mesto, je bila vsa blatna, ampak komanda je komanda in vojaka jo mora ubogati. Kapitan je bil potem seveda odstavljen. (Sreča, Andrej, da to ni bilo v Moskvi, kjer bi bil postavljen ob zid.) Pa tudi jaz sem zgubil društvo sv. Lovrenca, ker nisem hotel opravljati verskih neumnosti.

Leta 1912 smo ustanovili društvo Jadranska vila 178 SNPJ. To društvo je sedaj združeno z društvom 147. Leta — 1917 sem postal član društva 126, ki je ravno takrat prebolelo hude notranje boje, ki so trajali več let. Teh bojev ne bom opisoval, dasi so mi znani in so tudi dosti škodili napredku društva. Ampak vse to je prebolelo. Leta 1921 sem sprejel predsedništvo društva in ga opravljal 15 let. To društvo sem zastopal na petih konvencijah štirikrat kot delegat, enkrat pa kot glavni odbornik. Med tem časom sem s pomočjo nekaterih članov delal za združenje malih društev, toda se nam je posrečilo samo v enem slučaju. To je bilo društvo 444, s katerim smo šli roka v roki in je bil med nami vedno sporazum.

Naše društvo 126 je napredovalo do depresije in šlo na 500 članov v obeh oddelkih. Sedaj šteje 400 članov. Podpiramo vse ustanove, katere smatramo, da odgovarjajo principom SNPJ. Društvo praznuje 30-letnico v nedeljo, 11. febr. Popolnanski program bo bogat, zvečer pa ples. Upam, da nas posetite po svojih močeh člani bratskih društev v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju. — Anton Abram, bivši predsednik.

Pripomba uredništva: — Yes, Tone, le piši o stvari, bo najbrže zanimiva.

S pota

Januar je bil nekdanj v Minnesoti najhujši zimski mesec, letos pa je vreme zlično ko v severnem delu Californije. Ljubko solnce sije in vratac ni čukajo svoj življenjski žalostni go prejšnje čase, ko so od mraza čepeli skupaj in pričakovali pomladi. Zadnje dni sem prejel pismo iz Houstona, Tex., v katerem mi pišejo, da so tam imeli hud mrz z burnato viharjočim snegom. V pismu je rečeno, da tam še ne pomnijo kaj takega. Vse se vrti narobe, v Evropi na debelo kujejo verige novega sušenstva, tukaj pa bog Mars deluje, da je zima na jugu, na severu je pa lepo. Mnogo vprašanj prejemanj glede svoje zbirke. Vprašujejo

me, če imam kaj listov, ki so izhajali v Pueblo, Colo., predvsem, če imam list Coloradsko solnce, ki je začasno izhajal tam. Da, imam jih par števil. Več sem jih imel v raznih krajih, ali, žal, v Coloradu mi je zadnja grozna povodenj mnogo reči ugnila. Nekaj časa pred ono katastrofo v Pueblo sem bil pregledal stvari, ki sem jih imel pri Mrs. Blatnik na tako zvanem Grovu (ona je sedaj v bolnišnici). In ko sem po povodnji prišel v Pueblo, sem videl hišo premaknjeno in poleg hiše shrambo, v kateri sem imel svoje stvari, in te je, žal, tudi svoja odnesla. Ker pa sem imel navado, da sem imel stvari shranjene na več krajih, se bo še kaj dobilo, čeprav v celoti nikdar več. Poročajo mi, da se je do sedaj dognalo, da smo ameriški Slovenci imeli do 60 različnih listov in revij, od katerih je sedve vna mnogo zaspalo, med njimi tudi Slovenski Narod in vsi drugi listi, ki so prvotno izhajali v Pueblo. Nekateri listi v Pueblo so imeli le kratko življenje. Navadno so pričeli izhajati pred kakšnimi voltvami, bodisi mestnimi ali drugimi. Ko so izdajateljji med politikarji napravili nekatere drobiže, je bilo konec tudi lista. Tako je na primer pokojni Konda deloval tudi z nekoliko znanim mi Gostšem in Leadvilltu za republikance. Ko je potem prišel v Pueblo, je pričel izdajati Mir in potem Glas Svobode. Nedavno sem pisal v Pueblo rojaku Knafelcu na Santa Fe st. in Northern ave., kamor ni povodenj prišla. Piše mi, da tam imam še nekatere reči. In Bog zna kje še vse po divnem zapadu se nahajajo. Mogoče bom šel čez čas na začasno potovanje, da spravim skupaj in pošim zbirko. Za sedaj sem močno zaposlen po par dni na teden, kolikor mi zdravje dopušča. Ko pridem do zbirke, se zagledam v reči in pozabim na vse gorje, ki sem ga prestal radi napadov name. Toda na splošno sem z vsem zadovoljen in upam, da do maja meseca spravim vse v red. Priporočam pa vsem, ki imajo kaj primerne za Slovenski muzej v Clevelandu, naj pošljejo tja, ker to je najbolj primeren spomenik, ki bo ostal našim potomcem v Združenih državah. V svoji zbirki najdem reči, da se čudim, kje in kako sem skupaj spravil. Rojkom na splošno priporočam, da odstranimo vse predesodke in delujemo za spomenike našim vrakom v U.S.A. in v mili rodni domovini (v svoji zbirki najdem tudi več stvari od tam). Ne prezirajmo, kar hoče kdo postaviti, pa naj bo on naš prijatelj ali ne. Pustimo, da vidimo konec.

V Clevelandu imajo Slovenci Kulturni vrt, na katerem že stoji soha Barage. On je bil v življenju preziran in zaničevan. Ko je iz Metlike odhajal v Ameriko, ga je tam ustavil tačasni župnik, češ plačaj, kar si ljudstvu kupil. Slekel je sukno in mu je ponudil, ali ljudstvo je zavpiło: pusti ga, bomo že mi plačali. Poleg njega je tudi Cankarjeva soha. Tudi on je bil tožen in zaničevan, danes pa je od iste kilke češčen. Ravno tako je z goriskim slavkom — Simonom Gregorčičem.

Dne 2. febr. je minilo 18 let, odkar je v Duluthu, Minn., umrl rojak Buž, ki je sodeloval z Baragom in bil prvi slovenski časnikar v Ameriki. Tudi on je imel trnjevo pot v življenju, posebno pa zadnje dneve svojega življenja.

Matija Pogorelec.

Več zavesti, manj zavisti Cleveland, O. — List Prosveta ima med vsemi slovenskimi listi največ dopisnikov. Prav lahko se ponaša tudi s stalnimi in sorazmerno stvarnimi dopisovalci. Kateri so najboljši, o tem sodijo sami čitatelji. Pred nedavnim je pričelo odmevati po vsej slovenski Ameriki radi nekaterih pripomb, ki jih je vključil v svoj dopis naš lokalni dopisovalec. Končni izid je, da je on še vedno aktiven s svojimi poročili, a oni, ki so ga hoteli zaustaviti, so postali nemli. S tem so pokazali njih nezmožnost. Lahko bi se smatralo, da so imeli zavist; boljše bi bilo, ko bi bili vporabili vsaj nekoliko zavesti. — Zadnje čase je postalo pa tudi samo uredništvo tarča gotovim ljudem. Seveda to pa vse zato, ker jim ni povolji vsebina dnevnih vest, katere prbučuje Prosveta. Oni so gotovo nepočeni, (Dolje na 3. strani)

Kakšna je Rusija? Norman Thomas in Joel Seidman SOCIALISTI, DIKTATURA IN SVOBODA — V razburkanih dneh leta 1917 sta dve zaporedni revoluciji v Rusiji dali inspiracije vsem tistim milijonom po vsem svetu, ki so verovali v kooperativno družabno uredbo in v svet delavstva. Socialistično gibanje v Ameriki, kakor tudi drugje, je upalo, da se bo Rusija v dobljenem času razvila v demokratično socialistično državo, ki bi bila živ dokaz doktrine, da bi pod socializmom izgnilo pomanjkanje in negotovost, človeški duh pa bi se sprostil in zavladovalo bi bogato in radostno življenje za vse ljudi. Upali smo, da bodo ruske mase po osvoboditvi iz verig mezdne sužnosti vsaj gospodarske svoje dežele in svoj lastni vladar.

Resnica je, da sta Marx in Engels pisala, da bo diktatura proletariata vladajoča sila v prehodni dobi. Toda to je bilo takrat, ko mase delavcev in kmetov še niso imele volilne pravice; vsekakor si pa Marx in Engels nista predstavljala diktature proletariata v ozkem pomenu besede, ampak kot nadomestitev vlade kraljev in kapitalistov s širokopolno vladavo svobodnega delavskega razreda. Kakor hitro bi vsi previvalci postali produktivni delavci, bi zavladovala popolna demokracija. Marx in Engels si nista nikdar omislila diktature ene stranke nad proletariatom, kakor tudi ne zmanjšanje pravice, ki si jih je delavstvo izvojevalo pod kapitalizmom ali v dobi prehoda. Tudi Lenin, veliki voditelj oktobrskje revolucije, si je predstavljajo diktaturo proletariata kot sredstvo za zvišanje pravice delavstvu, medtem ko bi le izkoriščevalci izgubili svobodosčine. V svoji knjigi Država in revolucija je zapisal: "Zaeno z veliko ekspanzijo demokracije, ki prvič v zgodovini postane demokracija revalnih slojev, demokracija za ljudstvo, ne pa demokracija za bogatino, producira diktaturo proletariata serijo restrikcij svobodščin za tlačitelje, izkoriščevalce, kapitaliste." Bilo je v tem smislu, ko je pozneje izjavil, da je "sovjetska država tisočkrat bolj demokracija kakor najbolj demokracija buržvazna republika." Toda Lenin je vedel, da diktatura proletariata kakor si jo je on umislil, ne reprezentira svobode ali demokracije, ker je smatral, da demokracija in svoboda ne moreta zavladata, dokler eksistira organizirana država. "Le v komunistični družbi, ko je odpor kapitalistov popolnoma uničen, ko kapitalisti izginejo, kakor tudi razredi (ko ne več razlike med člani človeške družbe in njih odnošaji do produkcije), šele tedaj bo 'izginila država', nakar šele je mogoče govoriti o svobodi."

Toda njih oficična teorija o državi je bila spreminjena še predno je poteklo leto, 1938. Novembra istega leta je Boljševik (uradno pomešeno glasilo centralnega odbora komunistične stranke) objavil članek, v katerem je rečeno, da bo Sovjetska unija morala ohraniti močan državni aparat, močno profesionalno armado in policijo, dokler vodilne kapitalistične države ne postanejo socialistične. Ta sprememba "linije" je razvidna tudi v Stalnovem pismu, ki je bilo naslovljeno nekemu sovjetskemu fantu februarja istega leta. Z vstajanjem fašizma je bila demokracija na umiku skoraj po vsem svetu. Če bi bila Sovjetska unija v zadnjih letih razširila demokracije pravice, bi bilo to velikansega pomena za vse nasprotnike fašizma, predvsem pa za ljudi, ki verujejo v kooperativno človeško družbo. Industrijski napredek, katerega je Sovjetska unija pokazala s petletkami v dobi, ko se je kapitalizem nahajal v največji krizi, je zelo razglasi idejo planirane ekonomije in vladno lastništvo. Ako bi bilo mogoče tudi dokazati, da planirana ekonomija pod vladnim lastništvom obenem poveča tudi ljudske pravice in svobodosčine, bi bilo to v resnici dramatično izjvanje vsega sveta.

V svojem referatu o novi sovjetski ustavi katerega je Stalin podal 25. novembra 1936, on izjavil, da je "popolna zmaga socializma v področju narodne ekonomije zdaj že dejstvo." Rekel je, da USSR ne pozna ne krize ne brezposelnosti, ne pomanjkanja ne razvalin, nje-nim državljanom pa so bile dane vse prilike, da uživajo blagostanje in kulturo. Ni več nobene možnosti za izkoriščanje delavcev, ker sami posedujejo vsa sredstva produkcije, odkar je bil likvidiran kapitalistični razred. Po definiciji socializma kot državo, v kateri vsak posameznik prispeva po svoji zmožnosti in je v zameno deležen po svojem delu, na drugi strani je pa pod višjo fazo komunizma vsakdo deležen po svoji potrebi, je Stalin dejal, da so sovjeti že dosegli socializem, zdaj pa se pomljuje po poti do višje komunizmske faze. Stalin je pel slavospeve novi ustavi, češ da predstavlja "smotreno in popolnoma neprekinjeno demokracijo." Rekel je, da se s stališča demokracije lahko buržvazne ustave dele na dva dela. Ena skupina odprto zanika demokracije pravice, medtem ko ji druga priznava v načelu, toda jih popolnoma zmrvari z različnimi pridržki in omejitvami.

"Demokracija v kapitalističnih državah," je nadaljeval Stalin, "kjer obstoje sovražni si razredi, velja v končnem pomenu besede le za močnega, za posedujočo manjšino. Na drugi strani pa demokracija v USSR velja za vse. Iz tega sledi, da principi demokracije niso kršeni v novi sovjetski ustavi, marveč jih kršijo buržvazne ustave. Vsed tega je ustava USSR edina popolnoma demokratična ustava na svetu." Kljub tej izjavi pa je Stalin v isti sapi rekoli: "Moram pa priznati, da nova ustava pušča v sedlu diktatorski režim delavskega razreda kakor tudi ne spreminja sedanjo vodilno politično komunistične stranke v USSR." (Nadaljevanje)

John Lewis in Roosevelt

Skoro v istem času, ko je Earl Browder, stalinovski firar v Ameriki, na nekem shodu v New Yorku bridko tožil o strašni nevedelnosti novoderjever, ki so ga v plačilo za njegovo "pomoč in nodelovanje" spravili v ječo za štiri leta, je John Lewis, vodja rudarjev in CIO, na jubilejni konvenciji rudarske unije v Columbusu, O., vrgel bojno rokavico predsedniku Rooseveltu.

Kakor da sta se Browder in Lewis zmenila — pa nista prav nobena prijatelja — da bosta v istem hipu in z enako motivacijo obračunala z novim dealom! Oba se hvalita, kako dobra zaveznika sta bila Rooseveltu in oba se pritožujeta, da ju je Roosevelt pustil na cedilu potem, ko je "izdal progresivizem in se posvetil interesom Wall Streeta in evropske vojne! —"

Mi, ki nismo nikdar prisideli na voz novega deala, se zdaj lahko hahljamo. To je navidez njihova zadeva, le naj se sami "poglihajo" kakor jim je miho in drago ...

Faktilno pa ni tako. Če bi šlo za Lewisa in ostale voditelje, bi bilo ali right, ampak tu gre za milijone organiziranih delavcev in Lewis govori v njihovem imenu, dasi mu niso dali pooblastila in vsi se gotovo ne strinjajo z njim. Lewis ni vprašal delavcev, ko je sklepal politični pakt z novoderjaiski demokrati in ko je podprl demokratsko volilno kampanjo s pol milijona dolarji, ki so bili prispevani iz delavskih žepov, niti jih ni vprašal za mnenje zdaj, ko je svoje bivše zaveznike kratkotalno obsodil. Ali je Lewis povedal resnico, ko je rekel v Columbusu, da so unije CIO pomogle Rooseveltu do zmage leta 1936? Da so unije CIO — z unijami ADF vred! — precej pomogle do te zmage, bo resnica, ampak unije so šle v boj za demokrate zato, da najprej pomagajo sebi! In niso se zastopni. Da je novi deal pomagal unijam do največjih uspehov v njihovi zgodovini, ne more zanikati nihče, kdor ni slep — zato bodo zdaj milijoni delavcev strmeli in Lewisa z velikim vprašanjem ...

Kje je doslednost?

Skoda, ker nekateri čitatelji-tako hitro pozabijo, kar so čitali lani in predlani. Koliko naših čitateljev se spominja, ko smo pred poldrugim letom imeli v Prosveti opravka z znanimi Pittsbuzuržani, ki so v drugih listih objavili znani "Pozi," v katerem so urgirali Slovence v starem kraju, naj iščejo zavezništva z DEMOKRATICINIMI državami kot sta Anglija in Francija?

Ali se spominjate? Takrat so naši znani Pittsbuzuržani in njihovi prijatelji v Detroitu, Clevelandu, Milwaukeeuju in drugod kar gorili za vojno demokraciinih držav z nacijsko Nemčijo. Ali se spominjate? Ameriški problemi so jim bili postranska reč, ki je brez pomena. Hoteli so, da pozabimo na Ameriko in posvetimo vse svoje delo in vse svoje imetje zavedvam v Evropi in Aziji. Zanimali smo se za špansko republiko in ji pomagali po naših močeh, ampak našim znanim Pittsbuzuržanom je bilo to premalo; oni so hoteli, da bi naše jednote dale kar ves svoj denar in vse svoje mlade člane kot prostovoljce za špansko lojalistično armado. Ali se spominjate?

Danes je pa naš narobe pri znanih Pittsbuzuržanih in njihovih prijateljih. Danes jadicajajo, da se "bolj zanimamo" za stvari tri-ali-pet tisoč milj od nas kot pa za domače probleme. Anglija z istim Chamberlainom na čelu, ki jim je bila demokracija, jim je danes v vojni z nacijsko Nemčijo imperialistična! Prav tako Francija. Ko so ju pozivali, naj udarita po Hitlerju, sta bili demokraciji — ko sta končno le udarili po Hitlerju, sta čez noč postali imperialistični in zdaj se tepeta samo zaradi trgovine! Dejstvo, da vse delavstvo Anglije in Francije s socialisti vred — razen stalincev — stoji za vojno s Hitlerjem, za naše Pittsbuzuržane in njihove sopoltnike nič ne pomeni!

Vsi trezni in razsodni rojaki razumejo to grozotrasno nedosednost pri znanih Pittsbuzuržnih. Razumejo tudi, zakaj je danes toliko sovražstva do finskih delavcev in kmetov, ki so bili prav tako zločinško napadeni kot so bili španski republikanci. Vse to je tako jasno — le sopoltnikom ne bo to nikdar jasno ...

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

PISMO IZ DRAGE

Draga pri Čabru, 1. januarja. — Na tem koncu slovenske zemlje smo pa res pozabljeni od vsega sveta. Naj se zgodi pri nas kaj veselega ali kaj žalostnega, nikoli nič ne pride med ljudi. Da bi se nas kdo v listih spomnil, bi se nas kdo v misel ne pride. Pa naj danes povemo nekaj žalostnih stvari, zraven pa upajmo, da nam bo sreča v novem letu vsaj za spoznanje bolj naklonjena.

Toda, ki nas je bila obiskala v juniju, nam je prizadejala škodo, da si še dolgo ne bomo opomogli. Pobila nam je prav vse, žito na polju in sadje, še opeka na strehi in šipe v oknih so pokale od njenih zrn. Bila je tako debela, da niti najstarejši ljudje v vasi ne pomnijo podobne. Podpore nismo dobili od nikoder — Ljubljana je daleč. Zagreb pa tudi skoraj ne ve za nas. Bilo je tako hudo, da mnogi kmetje jeseni niti semena niso imeli za ozimino.

Kako zapuščeni in zavrženi smo, pa najbolj zgovorno priča žalostna smrt našega župana Antona Knavsca, ki je bil v obžalovanju vrednih okolščin nedavno izvršil samomor. Doma je imel nekakšne razprtije — razumevanja ni bilo v hiši, kar pominimo. V mraku je prišel domov in sezul čevlje, da se odpravi spat, pa se je nekaj spril z ženo. Razburjen je planil v svinjsko kuhinjo, pobral sekirp in ženo parkirar udaril po glavi, da se je zgrudila v nezavesti. Prepričan, da jo je ubil, in v strahu pred sinovema, ki bi se morala vsak trenutek vrniti iz gozda, je pograbil britev in zelenko petroleja, šel na podstrežje, pripravil drva, polil in zažgal, nato pa si prerezal vrat. Očitno je bil njegov namen, da poleg svojega življenja uniči tudi domačijo.

Ko sta sinova prišla domov, sta našla mater vso v krvi, takoj nato pa sta že opazila tudi sumljivo svetlikanje izpod strehe. Planila sta na cesto in sklicala sosedo, da so začeli gasiti ogenj. Nihte pa ni vedel, kje je gospodar, in v bojznosti, da si ne bo česa prizadejal — že pred kakšnimi tremi leti si je bil s kuhinjskim nožem prerezal vrat, pa ga je rešila pravočasna zdravniška pomoč — so ga iskali na vse strani. Šele pozneje so ga našli na podstrežju s prerezanim vratom. Telefonirali so po zdravniko v Čabru, a ko je prišel, je lahko ugotovil samo smrt, medtem ko je Knavsca žena dobila pretres možganov in so jo prepeljali v Ljubljano. Mrtvega Knavsca so pustili, kakor so ga našli, do drugega dne, ko je prišla sodna komisija iz Čabra.

7 TISOČAKOV JE ODNESEL

Mlad fant, ki mu je trgovec zaupal denar, da ga odnese veletrgovcem v Ljubljano, izgubil brez sledu

Gradec pri Litiji, 2. januarja. — Iz krajev blizu Ljubljane gre do ljudi večkrat v mesto in takrat opravi znanec za sosedo ali prijatelja kako pot. Zato se našemu trgovcu Lojzetu Cerarju, ki ima svojo trgovino blizu mesta, ni nič čudnega zdelo, ko je 27. decembra stopil v trgovino 18 letni Mirko in povprašal, ali bo treba prinesiti kaj iz Ljubljane. Mirko je Cerarju, pa tudi drugim že večkrat opravil kako pot. Saj je fant ljubezniv in je za svojega prejšnjega gospodarja hodil tudi po denar v Ljubljano. Mirko je bil do zadnje zime uslužben pri nekem lesnem trgovcu in mu je prinesel iz Ljubljane tudi po 10 in še več tisoč dinarjev.

Trgovec Cerar je imel poravnati pri ljubljanskih veletrgovcih nekatere račune. Zaradi novega leta in računskih zaključkov poštna hranilnica bolj počasi uraduje in bi prejel trgovci denar šele po prvem. Če ga pošle Mirko, pa bodo imeli denar takoj v rokah. Na list mu je napisal, kje vse se naj v Ljubljani zgodi, na mizo pa mu je naštel 7.000 dinarjev. Mirko je obljubil, da se bo, z večernim vlakom vrnil in prinesel potrdila.

BEGUNKA IZ FINSKE PRIPOVEDUJE

Maribor, 2. januarja. — V Mariboru se mudi 48 letni Luka Orešnik. Rodil se je v Dravogradu leta 1891, pristojen pa je v Slovenji Gradec. Orešnik ima za seboj zelo pestro življenje. Uso da ga je zanesla v glavno mesto Finske, v Helsinke. Tam se je poročil, vojni dogodki pa so ga pregnali s Finskega, kjer si je ustvaril lepo eksistenco. 12 beguncev se je zateklo v njegov avto, s katerim se je zdaj po raznih prijetjih in 7500 km dolgi poti vrnil v domovino.

Luka Orešnik nima nobenega sorodnika in nobenega znanca, kamor bi se lahko zatekel ob krutem udarcu usode. V Mariboru si išče službe, saj je izučeni mehanik in saj ga je življenje naučilo, da se lahko loti vsakega posla. Če bi pa ne imel sreče pri iskanju službe, potem je odločen, da nadaljuje s svojo ženo in 3 otroki pot proti Beogradu, kjer upa dobiti dela in zaslužka. Luka Orešnik je že precej pozabil svoj jezik, saj ni imel dolgo vrsto let v tujini nobene prilike, da bi se razgovarjal v slovensčini. Njegov jezik je mešanica slovensčine, srbohrvaščine in ruščine. Ko se je pripeljal v Maribor, je potrkal na različna mesta za pomoč. Toda vse se ga je otepal, dokler ni našel pri "Meranu" začasnega zatočišča z znatnim popustom pri hrani in prenočišču.

Ob njegovi rodbini se vidi kruta usoda, ki jo poedincem prinaša vojna. Ima tri otroke, Pavleka, Petrička in Marijo. Najmlajši je star 3 leta, hčerka pa 8 let. Njegova žena, finske narodnosti, je stara 29 let, pa ima na obrazu ostro začrtane poteze. Še zmerom je na njenem obrazu neka plahost, strah, ki so ji ga povzročile finske vojne grozote. Pretresljivo pripoveduje o usodi dragih svojcev. Oba njena brata sta nekje na fronti in se borita za svobodo svojeja naroda, oče pa je o-prilki bombardiranja Helsinkov po ruskih letalih nekje izgubil. Govori mešanico srbohrvaščine in ruščine, dočim govorijo otroci finsko. Ljubki so otroci, zlasti mali Pavlek, ki venomer boča svojo mamico. Starejši Petriček pa kaže izredno nadarjenost. V par trenutkih se je naučil šteti v slovensčini do 10.

"No, kako se počutite v Jugoslaviji?"

"Na to vprašanje je mlada žena odvrnila s prisrčno, iskreno besedo: "Srečni vsi, ki še niste poskusili strahot vojne. Vse drugače pa je, ako doživi človek to, kar smo doživeli mi, ko so sovjetska letala letela tik nad našimi strehami in tam uničevala rodne domove. Kjer smo stanovali, je bilo vse v razvalinah. Ni bilo mogoče več vzdržati. Zaradi tega sva se z možem odločila, da se rešiva iz tega pekla."

"Ste zadovoljni pri nas?"

"Oh, kako spokočno," je odvrnila z rahlim nasmehom na ustnicah in še tesneje privila k sebi malega Pavleka, nato pa se umaknila v sobo.

Medtem je Luka Orešnik imel po mestu razne opravke, iskal je tudi bencina, da bi lahko nadaljeval pot. Prav pa bi bilo, da bi naš rojak dobil zaposlitev v Mariboru, saj bo kot spreten me-

hanik v vsaki službi zelo uporaben.

četrtak pred božičem je prišel v Skocijan na semenj zaradi prevzema raznih del v bodočem letu. Tu se je prehladil in ker se ni dovolj pazil, je dobil pljučnico. Čeprav močan, ni vzdržal bolezni. Zdravnik mu ni mogel pomoči in podlegel je zavrtni bolezni v pičlih šestih dneh.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

Prosveta nima posebnih poročevalcev širom vseh štirih strani zemeljske oble. Torej je delno tudi Prosveta primorana priobčati in čitateljem servirati one race, katerih se poslužuje rume-na ameriška žurnalistika. In tako je, da večina našega ljudstva še vedno zanimivo sledi in veruje senzacijam.

V koliko se pa čitatelji v splošnem zanimajo v resnici za kaj stvarnega? Pogledajmo nekoliko v trud, ki ga poseveča uredniški oddelček Prosvete. Dosedaj se tako redko omenja ali razpravlja, kaj je urednik zapisal v svojem članku-uvodniku. Koliko jih je bilo, ki so si tolmačili pred nekaj meseci razpravo o umetnem pridelovanju hranilnih zelišč, katere preizkušnje je dokazal dr. Gericek? Koliko je čitateljev, ki se zanimajo za druge koristne in poučne razprave, ki so priobčene v zadnji koloni druge strani? Bore malo! In baš tega je potreba v obilici — znanja in spoznanja z naravnimi zakoni. Tvarina, iz katere obstoja ves svet, je nadvse važna in potrebno je, da bi se vsak posameznik bolj seznanil. Kadar bo ljudstvo vsaj delno posedovalo znanje in spoznanje, potem bomo šele lahko trdili, da smo ljudje, vredni svojega imena.

Casi, v katerih živimo, so zelo resni in v vsakim dnem postajajo resnejši. In resni časi zahtevajo mnogo pozornosti, posebno od strani delavskih mas. Napredek tehnike ali strojne uporabljanja pri delih, katere se je še pred desetimi leti opravljalo ročno, se množi in širi v tako veliki naglici, da je vredno bolj obširnega razpravljanja. Pomniti je treba, kjer nadomesti stroj ročno delo, tam je za vedno konec strokovne organizacije. Pomniti je treba, da stroj opravlja delo neprenehoma 24 ur na dan, a dosedaj še ni bilo človeške žilavosti, ki bi se mogla meriti s strojno. Ali je dosedanji napredek strojne tehnike na višku? Kaj še! Ko človek čita znanstvene revije, takoj spozna, da smo šele v začetku. Dosedanja uporaba strojev je bil le nekak poizkus.

Vprašanje nastane: Kaj bo končni izid obširnejše uporabe raznih strojev? Kakor prerokuje znanstveniki in strokovnjaki, se nam obeta še veliko več počitnic. Pa saj je prav! Kdo pa radevolje opravlja naporno delo? Nihte! Dasiravno čitamo poročila: dela ni, toliko in toliko delavcev je zgrubilo delo vlad opreme s stroji; ta družba namerava potrošiti toliko stotisoč, milijon, dva milijona v svrhu modernizacije svojega podjetja. Take novice delno vzbujajo pri mnogih upanje, da bo več zaslužka. Pa se motijo! Vsaka strojna spopolnitev pomeni toliko sto, tisoč ali več tisoče odslovljenih delavcev. V zadnjih desetih letih je samo jeklarska industrija nadomestila s stroji 85.000 delavcev. Premogovna industrija približno 100.000. Količina pa v drugih podjetjih, je težko dognati. To je toje slika, ki jasno dokazuje, zakaj imamo v najbogatejši državi na svetu — Ameriki — nad devet milijonov ljudi — delavcev — brezposelnih. Poleg tega imamo v Ameriki preko 20 milijonov ljudi odvisnih naravnost od miloščine, ki jo deli vlada.

Vladni preiskovalni oddelki poročajo sicer zelo poredkoma, toda njih poročila so vredna, da bi se vsak posamezni Američan nekoliko zamislil. Nič ne bi škodilo. Razine druge organizacije poročajo o svojih preiskavah in nekateri beležijo, da je v Ameriki ena tretjina prebivalstva, ki ne dobiva dovolj in potrebne hrane za vzdrževanje. In kakor vsa znamenja kažejo, je na isti poti druga tretjina. Kakšna je torej usoda vsega prebivalstva? Ali naj štrajkamo? Kje? Tovarni postajajo vedno bolj zaprte, a v njih dela — robot! Na kmetijah je isto tako. Značilno je, da je na farmah sedaj le 20 odstotkov prebivalstva v Ameriki, ostalih 80 odstotkov se pa peha pod svojo usodo po mestih. Se bolj značilno je dejstvo, da ena petina prebivalstva na farmah pridelata toliko življenjskih potrebščin, da jih morajo metati na kupe, kjer segnjejo. A kljub temu čitamo dnevno o neznoznem pomanjkanju po vsej deželi.

Kakšen štrajk nam preti? Pomislite — najbolj važnega uda našega telesa — želodca! Da, kadar bo želodec pričel postajati nemiren, tedaj bo začetek novega pojva, ki ga še ne beleži zgodovina. Proše enake dogodke še ne more primerjati onim, katerim se z naglico bližamo. Dosedanje reformacije za zboljšanje družabnega obstanka nikakor niso dovoljne za vzdrževanje človeškega življenja. In kaj bodo z ljudmi, z mladimi? Kje je podpora zanje? Kje upanje? V kaj naj upajo? Temna bodočnost pod današnjim sistemom nima nobenega jamstva za nikogar. Seveda, dokler se bo ljudstvo pehalo za mamljivim denarjem, toliko časa ne bo onega blagostanja, do katerega je upravičeno človeštvo. Blagostanje bo prinesla vsakemu posamezniku in vsem skupaj le prepotrebna organizirana zavest. — (Yes, vsi prispevki so dobrodošli in bodo zanimali čitatelje. — Ured.)

Joe Oker, 158.

Odgovor clevelandskemu dopisniku

New Philadelphia, O. — Primoran sem, da odgovorim clevelandskemu dopisniku na njegov dopis z dne 17. jan., ki se je me ne tikal, dasi se moj dopis ni tikal njega. On me je potipal, da se prepriča, če sem živ in v kakšnem položaju se nahajam.

On pravi: "Čital sem dopis iz New Philadelphia, O., ki ga je pisal član, ki je slišal govore vseh glavnih odborov SNPJ leta 1939 (jaz sem pisal: kolikor sem jih jaz slišal). Zdi se mi, da je slišal le nekaj teh govorov in v enem je prizadel t dopisnik — nisem gotov, ali je bilo v Salemu na pikniku federacije ali v Barbertonu. Kar se tiče Barbertona, se je kmalu poritem oglašil drugi kritik, ki stannuje preko barbertonske meje." Odgovor: Ker se tiče kritika preko barbertonske meje, mora biti slabega želodca, ker ne prebavi vsega, kar pride na vrsto.

Piše: Veste, čitatelji in člani, da je težko govoriti ljudem, ki več vedo kot pa ti in jih je tudi težko ločiti od onih, katerim govoriš." Odgovor: Je res težko govoriti ljudem, ki toliko vedo kot ti. Če pa se zavedaš, da več veš nego mi, potem pa pokaži svoje znanje in bomo verjeli, da si resnično tak kot se predstavljaš. Piše: "Govor, ki sem ga podal na eni ali drugi prireditvi teh dveh federacij, ni stal nič tiste federacije, še manj pa jednote." Odgovor: Tukaj sam priznava, da nisem imel z njim nič opraviti, ker si bilo govora o onih, ki obdržavajo govore brezplačno, ampak se je tleko onih, ki so plačani. Ker clevelandski dopisnik ni med slednjimi, se mu v imenu federacije in jednote zahvaljujem, ker je prihranil nekaj kvodrov.

Piše: "Kako bi morali glavni odborniki govoriti na proslavah SNPJ? Po mnenju dopisnika iz New Philadelphia bi morali udatjati in grajati kapitaliste v Združenih državah." Odgovor: Posamezni kapitalist ni kriv, če nimamo življenjskega standarda, ampak kriv je sistem. Če bi bila jaz in clevelandski dopisnik na njih mestu, bi bila lahko še slabša od njih. To se je že večkrat pokazalo. Piše: "Ne glavni odborniki s svojimi, pa če tudi bi bili bombastični govori, ne naš list Prosveta ne bodo še tako hitro spremenili tega sistema, ki ga imamo sedaj, ker naša jednota pobira asistent od

35.000 ali 36.000 članov, naročnikov pa ima Prosveta (dnevnik) 5200. Torej bomo mi težko prepričali 130.000.000 ljudi, kaj je dobro zanje in kaj ni." Odgovor: Naš problem ni, kako bi prepričali 130.000.000 ljudi, marveč kako bi prepričali 35.000 ali 36.000 članov SNPJ, kaj je dobro zanje in kaj ni. Piše: "Saj smo že tudi to skušali in ker ljudstvo ne mara tega, kar je dobro zanj, smo se že tudi naveličali blebetati in ponavljati eno in isto." Odgovor: Kaj se tiče blebetanja, želi tudi večina članstva SNPJ, da se s tem preneha in nadomesti s koristnimi govori in ne ponavljati eno in isto. Piše: "Ta dopisnik je bil delavski kandidat na socialistični listi za mestnega odbornika. Je unionist in član SNPJ. V okraju (wardi) je nad 2000 članov SNPJ in tisoče unijskih delavcev. In kaj se zgodi? Unije imajo več svojih članov, ki so kandidirali in nočejo indorsirati nikogar, čeprav si član. Tvoji društveni bratje volijo rajši drugega, od druge bratske organizacije, tebi kot bratu pa dajo le 355 glasov." Odgovor: Na prvi pogled zgrede res žalostno; če dva tisoč članov je, toda svojemu bratu, socialistu in unionistu dajo le 355 glasov. Če pa pravilno sodimo, pridemo do prepričanja, da je nekje nekaj narobe. Kaj pa je s tistimi 1645 člani, zakaj niso oddali svojih glasov svojem rojaku, kateremu možgani prav tako dobro funkcionirajo kot onemu, ki je bil izvoljen mesto njegova?

Piše: "Potem pa govorimo, kaj bo delavstvo storilo, ko bo izobrazeno. Kdaj bo izobrazeno?" Odgovor: Kdaj bo izobrazeno, je kočljivo vprašanje; ker izobrazba počasi napreduje. Največ je ležec na vodstvu. Če imamo dobro vodstvo, izobrazba hitro napreduje, če ga nimamo, pa počasi. Piše: "Kar sem večkrat ponovil, bom tudi še s e d a j izrek Evgena Debsa v Waukeganu leta 1925, ko je rekel: 'Ako bi bil jaz Mojzes in bi vodil delavstvo iz puščave, bi se dobil drugi, ki bi ga vodil nazaj v puščavo.'" Odgovor: Zasladoval sem Debsa in njegovo borbo za delavstvo in sem ga večkrat obžaloval. Mislim sem si: Ti boriš greš malo predalet s svojo borbo, ker nimaš zagotovljene opore in boš drago plačal za svoj trud. Tako se je tudi zgodilo. Ako bi se dobil tako močan Mojzes, da bi pripeljal delavstvo iz puščave in ga zavaroval, da bi ga ne mogel drugi peljati nazaj v puščavo, potem bi ne bilo toliko truda z delavskimi problemi.

Piše: "Skušaj storiti nekaj koristnega za delavstvo, pa te bodo ozmerjali — vsakovratnimi primki in ti škodovali kjerkoli ti bodo mogli, da te spravijo s poti. To se je dogajalo velikim boriteljem in malim boriteljem za pravice delovnega ljudstva. Vzemimo za primeru Abrahama Lincoln, Emila Zola, ali pa Viktorja Bergerja in Ivana Cankarja." Odgovor: Ne skušaj samo, marveč tudi stori nekaj dobrega za delavstvo in ti bo hvaležno, dokler boš živel in še po smrti. Lincoln je izvršil dosti socialnega dela, dasi ni bil socialist. Obžalujem, ker se delavstvo ni bolj zanimalo za Cankarjevo delo; s tem bi storilo dvojno korist: njemu, da bi lažje živel, in sebi na izobrazbi.

Piše: "V letu 1923 je bil delavec v New Philadelphia, ki je šel v Rusijo. On je tudi mislil, da je vse lepo v Rusiji, pa ni bilo. On je že davno nazaj." Odgovor: Kaj misliš o delavcu, ki je šel v Rusijo, mi je dobro znano. Ker je imel dopisnik iz Clevelanda več takih tarč nastavljenih, mu odgovarjam, kar se tiče Rusije, ima podpisani prav toliko pojma o komunizmu ko on o pravem socializmu. Možgani mi toliko dobro funkcionirajo, da lahko prešojam brez navodila ali priporočila clevelandskega dopisnika, kam naj grem. Zavedam se, če bi imel kaj opravka z Rusijo, bi prišel gotovo ceneje tja kakor sem prišel v Ameriko, ker v Rusijo bi lahko prišel brez denarja in brez čevljev. Če ne bi imel \$10 gotovine, bi me v New Yorku ne bili pustili v U.S.A., ker bi me smatrali, da sem preveč — poor. Znano mi je, da je dopisnik dober strelec, toda je enkrat zgrešil svoj cilj.

William Pongratz, 484.

Naročite Mladinski list, najbolj mesečnik za slovensko mladino!

Japonska se pogaja z Mehiko

Rada bi dobila mehiško olje

Mexico City, 7. febr. — Ameriški oljni interesi poročajo, da se Japonci pogajajo z mehiško vlado glede kupovanja olja. Japonska hoče dobiti najmanj sedem milijonov sodov olja za svojo motorno armado in letalsko silo.

Prelagana kupčija predvideva izmenjavo blaga in kritje naročila z gotovino. Ako bodo pogajanja uspešna, bo šla ena tretjina olja, ki ga Mehika producira, na Japonsko.

Japonska je povečala svoje trgovinske aktivnosti v Mehiki iz bojznosti, da bo Amerika odikala embargo na izvoz blaga na Japonsko. Slednja dobiva staro železje, bombaž in drugi bojni material iz Amerike.

Agentje španskih lojalistov aretirani

Detroit, Mich., 7. febr. — Dva najst oseb, med temi nekaj komunistov, so federalni detektivji večera aretirali na obtožbo, da so v tej deželi rekrutirali prostovoljce za španske lojaliste v času civilne vojne. Enajst oseb je bilo aretiranih v Detroitu, ena pa v Milwaukeeju. Akcija je izzvala senzacijo, ker vladne agencije niso storile nobenega koraka takrat, ko so prijatelji španskih lojalistov zbirali prispevke in prostovoljce v tej deželi za obrambo španske republike. Vsi so bili aretirani na obtožbo kršenja zakona, ki prepoveduje rekrutiranje prostovoljcev v Ameriki za vojno službo v armadah tujih držav. Med aretiranimi so Philip Raymond iz Detroita, kandidat za gubernerja Michigana na listi komunistične stranke l. 1936; Robert Taylor, tajnik Lincolnove brigade ameriških prostovoljcev, ki je bil ranjen, ko se je boril proti fašistom na strani španskih lojalistov; Rudolph Schweir, tajnik podružnice Delavske zveze, organizacije brezposelnih v detroitskem okraju, in Joe Clark, tajnik Komunistične mladinske lige.

Danci se priglašajo za civilna dela na Finskem

Copenhagen, Danska, 7. febr. — Okrog 2000 danskih delavcev se je prijavilo za civilna dela na Finskem. Nadomestili bodo Fince, ki so bili pozvani v armado in se zdaj bore proti ruskim četam na frontah. Danski delavci bodo opravljali dela na poljih in v industrijah. Polkovnik Tretow-Loof je prošil za izpust iz danske armade in izrazil željo, da hoče odpotovati na Finsko kot načelnik grupe 500 danskih prostovoljcev. Njegova želja se že nahaja tamkaj kot bolničarka pri danski ambulanci enoti.

Ekskucija dveh irskih teroristov

London, 7. febr. — Peter Barnes in James Richards, člana Irske republikanske armade, teroristične organizacije, sta bila danes zjutraj obesa v Birminghamu. Obojema sta bila na smrt 14. decembra na obtožbo bombnega napada v Coventryju v avgustu preteklega leta, v katerem je bilo pet oseb ubitih. Več tisoč policajev je bilo mobiliziranih za nastop proti članom Irske republikanske armade, da prepreči demonstracije v znak protesta proti ekskuciji.

Anglija odredila delitev mesa v odmerkih

London, 7. febr. — Živilski ministar W. S. Morrison je večera naznanil v parlamentu, da se bo delitev svežega mesa v odmerkih pričela 11. marca. Vsaka oseba bo dobila le poldrugi funt mesa na teden, otroci pod šestim letom starosti pa polovico tega odmerka.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dopisnike prosimo, naj potpre, ako se priobčite vsega dopisa zakasni radi obilice nabrane materiala.

Zene in otroci, matere in očette, prijatelji in sosede ob vhodu v premogovnik v Bartleyju, W. Va., v katerem je eksplozija plina ubila 91 rudarjev.

NOČ PO IZDAJI

LIAM O'FLAHERTY

ROMAN

Poslovenil OTON ŽUPANČIČ

Zivot in obraz sta mu bila mesnata, v kret njah obrznana. Oči so mu bile drobne. Premika se so se mu vodoravno. Bil je na čisto obrbit, bel, roznate polti, čeprav je imel že petinštirideset let in je živel trdo vozniško življenje. V družbi je težko kedaj izrazil kakršnokoli mnenje o politiki, veri ali katerih drugih temeljnih vprašanjih, ki se s tako vneto razpravljajo med revolucionarji, ki nosijo svojo kožo na prodaj. Toda v skrivnih zatijih svoje duše je o teh stvareh globoko razmišljal. V svoji glavi so bili v nekem prenočišču v Cerkvni ulici je imel več knjig o filozofiji in narodnem gospodarstvu. Izdelal je tudi presenetljiv filozofski sistem na podmeni, da vsako človeško bitje deli svojo dušo z več različnimi živalmi. Človek, ki bi mogel odkriti te živali in biti z njimi v trajnem občevanju, bi bil zvrhoma srečen in nesmrten.

Flynn ni imel čuta za moralo. Sovražil je vse ljudi, ki niso bili proletarci. Ljubil je samo otroke in živali. Večino svojega prisluzka je razdalja lačnim mladim potepuhom na svoji cesti. Ni imel sorodnikov ali bližnjih znancev. Bil je star član organizacije, visoko spoštovan zaradi svojega poguma, svoje zvestobe in moččnosti.

Tretji možak, Laurence Curley, je bil povsem različnega tipa nego njegova tovariša. Bil je tudi najnevarnejši in najboljzljivejši. Bilo mu je osemindvajset let; bil je rdečelasec bledega obraza, visoke, tenke postave, nekoliko na sušico, po vrhtrih prsah in vosekih ramenih sodeč. Njegov oče je bil okrožni zdravnik. Imel je dobro odgojo, toda življenje ga je zgodaj razočaralo in branil se je študirati pravo, kakor je želel oče. Zato je prevzel v Dublinu pisarsko službo, da bi se mogel vreči v revolucionarsko gibanje.

Teorija revolucionarnega pokreta ga je zanimala vse bolj nego delovanje za delavstvo. Polagoma je postal čudak, ki ga je vse mrzelo. Nепrestano se je ob čem spotal; vedno je braj pisane dela o socializmu ali razpravljajl o njih. Njegovi nazori so bili vedno skrajno prenapeti in krvočni. Kadar le se je srečal s tujcem, ki ga še ni poznal, ali kadar je nastopil najmanjši nemir v industriji, je razburjeno šepetal:

"Naša zastava bo zaplapolala vsako minuto. Le počakajte, boste že videli. Potem bo... Le počakajte, boste že videli. Pravica in svoboda je burjujsko geslo. Proletarsko geslo je osveta in kruh. Proletariat je ve, kako bo svojim satiralcem plačal, kar zaslužijo."

Vedno je devetk tako ali podobno.

Zdaj pa so vsi trije, tako različni v bistvu svojega značaja, dospeli na skupno stopnjo razburjenja. Nočna tišina, počasne kleti, nezakonitost in nevarnost nameravanega čina, mučna negotovost, kako odloči vadija, vse to jih je navdalo s takim blažnim nemirno, da so bili iz sebe. Bali se niso. Bili so preko strahu, nekje na oddaljeni ravnini vznemirjenosti, kjer so neznan navadni nagibi, ki burkajo človeška srca.

Nato se je približal Mulholland z vžgalicami v roki, tako nastavljenimi, da so jim bile vidne samo rdeče glave.

"Kdo hoče potegniti prvi?" je rekel malomarno, stoječ pred gručo.

Po trenutnem premoru je urno stopil naprej Flynn. Izprožil je mesnato roko, tupal nerodno po vžgalicah, nato je eno izpulil.

Vsi so se željno iztegnili, da bi pogledali. Bila je dolga. Vsak je vzdihnil.

"Nalednji!" je rekel Mulholland.

Curley in Hackett sta se vznemirjeno spogledala. Nato sta oba izpregovorila.

"Daj ti prej."

"Ne, daj ti prej."

"Naprej. Nič mi ni, če vlečem zadnji."

"Kakšen razloček pa je? Ti si bliže. Potegni."

"Zakaj jaz? Ti si na vrsti. Potegni."

"Nadaljujta!" je zarenčal Mulholland, "eden potegni. Nimamo časa."

Oba sta se zgenila proti vžgalicam. Nato sta se oba ustavila, da bi pustila drug drugemu prednost. Roke in noge so se jima tresle. S sovraštvom sta strmela drug v drugega.

"Dalje," je siknil zopet Mulholland. "Ali ni sta čula zapovednikov ukaz, da moramo kar se da hitro odot? Kaj se bojita, ali kaj?"

Žena bodi možu pokorna?

Zgodba izpred sodišča, ki priča, da imajo kdaj pa kdaj tudi žene prav

Splošno velja pravilo, da bodi žena možu pokorna. Premnogokrat se je pokazalo, da je to pravilo slobodno, celo pogubno. In na njegovo mesto je stopilo pravilo, da žena hiši tri ogle podpira. Človek je v nerodnih razmerah pomaga kakor ve in zna. Aha, že nekaj desetletij zakonska žena kovača in trdnega posestnika Andreja, si je pomagala po svo-

"O ne," sta kliknila oba hkrati brez pomisleka.

Oba sta planila proti vžgalicam. Lovila sta se za hujše.

"Stran zdaj. Jaz sem na vrsti."

"Ti stran. Prej se ti ni tako mudilo. Pušti me, jaz bom vlekel."

"Ne, ne maram. Jaz sem bil prvi tukaj."

"Za božjo voljo," je zavpil Mulholland, otročička! Ali bom moral potegniti svoj pfhalnik proti vama?"

Možaka sta mirno in zbegano gledala Mulhollanda.

"Sicer je zoper pravila," je nadaljeval Mulholland z veliko važnostjo, "toda klical vaju bom po vajinem činovnem redu. Ti potegneš prvi, tovariš Curley."

Curleyevi tenki prsti so se neutegoma izprožili. Potegnil je vžgalico. Bila je dolga. Zanjel je zrak. Nato je bruhal v tenak smeh.

"Tovariš Hackett."

Hackett se je opotekel naprej. Segel je po kratki vžgalici, ki mu jo je molil Mulholland z zagonetnim smehljajem.

"Strej je tvoj, tovariš," je zašepetal Mulholland.

Hackett je prijel vžgalico ter jo pri tisti priči zdrobil. Strahoma je vrgel iveri proč. Počasi si je mel dlani. Nato se je nenadoma udaril z roko po žepu od plašča. Zasmel se je.

"Moj Bog," je zahtel, "mislim sem, da sem izgubil svoj nožič."

ŠTIRINAJSTO POGAVJE

Ko so bila vrata zapahnjena, je ležal Gypo deset minut popolnoma mirno v celici. Ležal je vzrak. Glavo in tilnik mu je držal pokoncu velik, štirioglat kamen, ki je štrlel iz tal poleg stene nasproti vrat. Noge so mu bile široko razkročene. Ena roka mu je ležala z dlanjo navzgor in skrčenimi prsti na desnem kolku, kakor da je za nečim grabil, ko je zaspal. Druga roka mu je ležala na očeh. V dolgih posledkih je globoko sopol. Obraz mu je bil do cela miren. Okoli ust in licne mu je bil nekölko odrapan. Sleherna poteza je bila brezobčutna, kakor črte izdoblene podobe. Bleščoča koža, bule, rilčaste obrvi, debele, zamorske ustnice so dobile v teh desetih minutah nenaravnega počitka neka veličastnost, ki ni bila tako očita, kadar se je gibal in je vse izražalo zagonetne nagone njegovega duha.

Gypo je izmučen počival, ko so ga obsodili na smrt. Bil je počitek brez vse zavesti, kakor počiva dete pred rojstvom v materinem telesu in sosa od vseokrog sile za divji boj z življenjem, ki se bo zdaj zdaj pričel. Vsak organ, vsako vlakno, vsaka mišica je hlepela po obnovi svoje moči.

Kadar bliadni razum zbeži, plane nagon, ki je prvoten in nezmotljiv, življenju v obrambo.

Dvanajst minut po tleh, eno minuto potem, ko je bil obojen na smrt, se je Gypo zgenil. Odprl je oči in zaprl desnico, ki je z dlanjo navzgor ležala na tleh. Trdo je stisnil roko, da mu je zapesteje od napona poknilo. Nato je potegnil drugo roko z oči ter si jo spustil na prsi. Počasi, nezaupno mežikaje in pozorno prisluzkuje je zasakal oči od ene strani na drugo.

V celici je bila gosta tema. Samo na eni točki je bila pega luči. Medla, podolgovata proga svetlobe, ki je visela poševno v temini nekoliko na levi pred njim. To je bila lina vrhu vrat. Ni prešinjala teme v celici. Samo visela je tam, izgubljena in brez koristi kakor blazen spomin. Vseokrog je bila gosta tema. Gypo se je stresnil.

Ni ga bilo strah. Ne. Sploh ni čutil ničesar v navadnem smislu besede. A takoj ko se je zgenil, se je do dna zavedel vsega, kar se je zgodilo, preden so ga vrgli v celico. In kar je še bolj čudno, bil je popolnoma hladnokrven in miren zastraen vsega. Tema ga je tolažila. V nji mu je bilo kakor doma. Skrivala ga je. V temi se je počutil neizmerno velikega in močnega. V njegovi neposredni okolici ni bilo ničesar, samo otočna praznina, ki jo je njegova osebnost obvladovala. Mogel bi lajati, in njegov glas bi neomejeno odmeval po tej temi. Nikakršnega odpora ne bi bilo. Temi ni bilo meje, ne stene, ne obzorja, nikjer konca. Obkrožala ga je, varno ga je ovijala okrog in okrog. Bila mu je neprediren oklep, brez teže, brez gostote, nedotekljiv.

(Dalje prihodnjic)

je. Kakor so nanesle razmere in sredstva. Mož Andrej jo je zato pritiral pred sodnika. Tu sta pokazala in povedala vse, kar sta znala o sebi in svojih razmerah.

"Ana, ali ste ga res tako pretepli, da ste mu vsa rebra polomili?" jo je vprašal sodnik.

"Ni res, gospod! Sam si jih je, pa že pred desetimi leti, ko je ponóči tako pijan kolovratil proti domu, da sam ni vedel, kako!"

"Kaj boš lagala, baba lažni-val!" se je zadiril naglo Andrej. "Pošteno me je s kolom po rebrih, še zdaj me vse boli od udarcev, gospod sodnik!"

"Kaj boš pravila, da si ga izučila? Pojdi, pojdi!"

"Seveda sem ga, pa še počenoi! Kaj si pa ti z-njim naredil,

Delavske knjige in brošure v newyorški knjižnici.

ali ga nisi nekam sunil, kaj, dedec nemarni?!"

"O, ja, sem ga. Seveda sem ga! Pa še kako! In zakaj?! Ker mi je ves denar pokradel, da veš!"

"Kaj bi ti ga kradel, saj denar je bil naš in našega ti je vzel, zapravljivec nemarni!"

Sodnik ju je nekaj časa pustil, da sta si olajšala duši, potem ju je ustavil, rekoč: "Čakajta, čakajta, doma se bosta zmešnila, tukaj pa ni semenj! Ana, povejte mi, koliko ste stari?"

"Tega ne vem, gospod sodnik! Sem že vse pozabila, ko ima človek čisto druge, hujše skrbi!"

"Ste poročeni?"

"Ja, seveda, s temle dedcem nemarnim! Kar poglejte ga!"

"In kje živite, pri njem?"

"O, ne! Sam bog me obvaruj, tega pa ne! Svojo bajto sem si postavila tam na našem posestvu. Saj sem bila vedno v strahu, da me bo s sekiro ubil! Zdaj teče pravda za ločitev."

"Ste bili kaznovani?"

"Ja, tudi. Pa vse zavoljo tega dedca. Pet ur aresta sem nekoč dobila, vse zato, ker je on taka baraba!"

"Kako je prav za prav pri vaši hiši? Ali je mož gospodar ali ste vi?"

"Ne, gospodar nisem, samo tisto bajto imam, ki je vredna pet jurjev. Ampak za drugo posestvo so mi dali začasno razneštvo, da ga ne bodo vsega raznesli, ko tako zapravljajo. On", pokaže Ana na moža, "je pa najhujši! Vse skraja, vse razseka, če mu ni kaj po volji. Napije se ga, potem je pa joj! Na vsak način se mora pri naši hiši napraviti red, pa amen! Naj stane, kar hoče!"

"Tako, tako! Pa ne s poleonom!" je menil sodnik. "No, pa k stvari sami! Povejte mi zdaj najprej vi, Ana, kako je bilo taktar, ko ste ga s poleonom, kolom ali kaj, kakor pravi v ovadbi? Kakšno pa je bilo tisto poleno, ki mu je, kakor pravi, polomilo vsa rebra?"

"Kakšen kol neki, gospod sodnik! Majhno polence sem pograbila na dvorišču in ga zagnala za njim. Kaj sem pa hotela, če ne bi pa on mene ubil. V bajti sem bila tisto nedeljo popoldne, pa je naenkrat prihrumel in začel s sekiro udrihati po vratih, ki sem jih naglo zapahnila. Ali naj bi bila spet pustila, da mi ves pod razseka?! Saj ga je sin komaj na novo popravil od zadnjic, ko ga je vsega razsekal!"

"Nikar ne laži tako nemarno!" se je vmešal mož. "Prvič ni bilo polence tisto, kar si zagnala vame, ampak poštono fejest rajkel je bil! In drugič ga nisi zagnala vame, ampak si z njim udrihaja po mojih rebrih. Prav po vsej orad!"

"Ana, zakaj je vaš mož taktar prihrumel pred hišo?" je vprašal sodnik.

"Veste, gospod sodnik, prišel je pa zato: on in še en dedec, ki ga ima pri sebi, stanujeta doli v stari hiši. Jaz kot varuhinja moram iti od časa do časa malo pogledat, kaj v hiši dela. Saj notri me itak nikoli ne pusti. Vedno me je še grobo nagnal! No, in taktar sem dopoldne, kakor sem sicer imela navado, šla okrog vogla malo pogledat, kako in kaj. To ga je pa tako zježilo, da je pridrvel s sekiro k bajti in razbijal po vratih."

"Kako je bilo potem s tistim poleonom ali rajkelcem?"

"Samo enkrat sem ga zagnala za njim, samo enkrat! Vse po pravici povem, kakor je bilo. Če

HUMOR

Mali modrijan

Mali Peter pride iz šole in vpraša očeta:

"Kajne, očka, ti si mi rekel, da moramo vsako slabo delo poplačati z dobrim?"

"Tako je, sinko."

"Kaj torej dobim, ker sem danes dobil v šoli slab red?"

Zaobljuba

Neka stara ženica se zaobljubi, da pojde vsako leto na božjo pot k najbližji cerkvi. Mater božje, in sicer pes. Tudi to leto se odloči, toda zaradi starosti in onemoglosti se popelje z vlakom. Kljub temu, da je vlak nabito poln, ji sopotniki napravijo prostor, da bi sedla. Ženica se pa ni ti ne zmeni zato, temveč neprestano stopica sem in tja.

Naposled jo nekdo vpraša:

"Mamica, zakaj pa ne sedete?"

"E, zato," vzdihne ženica, "ker sem se obljubila Materi božji, da jo bom vsako leto peh obiskala, zdaj pa nočem prelomiti dane besede."

Angelček

Mala Mimica vpraša mater: "Mama, kaj je to angelček?" "Angelček je majhno, nedolžno, krilato detece, ki leti."

"Zakaj pa potlej očka pravi naši kuharici 'angelček moj'?"

"Zato, ker bo tudi ona vsak trenutek zletela iz hiše!"

Francoski humor

"Časopisi pišejo, da naši tanki prevozijo 40 kilometrov na uro. Saj potlej so najbrže že davno v Berlinu?"

NAPRAVITE BOLJŠO KAVO
Boljši vonj in okus
 Dodajte čajno žličko FRANCKOVE CIKORIJE v vaš lonec ali perkulator, kadar pripravljate kavo.

FRANCK CHICORY
 Made in America

Sold by GOOD GROCERS and COFFEE STORES
 HEINR. FRANCK SONS, Inc.
 FLUSHING, N.Y.

TISKARNA S.N.P.J.
 SPREJEMA VSA
 v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
 2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
 Tel. Rockwell 4894
 CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6,00 za eno letno naročino. Ker pa člani še plačajo pri assessmtu \$1,20 za tednik, se jim to prijete k naročini. Torej sedaj ni vrozka, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6,00	Za Cicero in Chicago je...\$7,50
1 tednik in..... 4,80	1 tednik in..... 6,30
2 tednika in..... 3,60	2 tednika in..... 5,10
3 tednike in..... 2,40	3 tednike in..... 3,90
4 tednike in..... 1,20	4 tednike in..... 2,70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1,50

Za Evropo je.....\$9,00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno-pošiljam naročino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Ali ste naročeni na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!